

ILGTSPĒJĪGA LAUKSAIMNIECĪBA LATVIJĀ

Kampaņu īsteno **Latvijas Permakultūras biedrība** [permakultura.lv](https://www.permakultura.lv) www.permakultura.lv

PAZIŅOJUMS MEDIJIEM

Rīgā, 27.07.2020.

Iedzīvotāju «nē» pesticīdiem, «jā» – ilgtspējīgai lauksaimniecībai

Sabiedrība Eiropā iebilst pret piesārņojošu lauksaimniecību, vairākas pret ķīmisko pesticīdu izmantošanu vērstas iniciatīvas – arī Latvijā.

Šajās dienās sasniegts nepieciešamais parakstu daudzums, lai uz izskatīšanu Saeimā ceļu sāktu Latvijas iedzīvotāju aicinājums aizliegt lietot pesticīdus lauku māju tuvumā. Latvijā sabiedrība tik daudzskaitlīgi pret lauksaimniecības kaitējumu videi un cilvēkiem iestājusies pirmoreiz. Tomēr tā nav vienīgā pilsoņu aktivitāte Latvijā šajā jomā, un līdztekus pilsoņu kustības par nepiesārņojošu lauksaimniecību izveidojušās daudzviet Eiropā un pasaulē, iebilstot ne tikai pret pesticīdiem, bet intensīvās lauksaimniecības modeli kopumā.

IESTĀJAS PAR DZĪVU ZEMI Pašlaik noris Latvijas Permakultūras biedrības kampaņa *#DzīvāZeme*, kuras rīkotāji iestājas par līdzīgiem mērķiem, sabiedrībai, atbildīgajām institūcijām un politiķiem atgādinot, ka pesticīdu lietošanas nozīmīga samazināšana un visbeidzot pārtraukšana ir iedarbīgākais veids, kā atjaunot līdzsvaru starp veselīgu vidi un pārtikas ražošanu. Latvijas dabā ik gadu nonāk aptuveni 1,5 miljoni kilogramu dažādu pesticīdu aktīvo vielu, sākot no toksiskām nezāļu indēm un beidzot ar augšanas stimulatoriem, ko visā valsts teritorijā izmanto lauksaimnieki. Izņēmums ir bioloģiski sertificētās zemnieku saimniecības, kurās ķīmisko pesticīdu izmantošana ir aizliegta. Gadu no gada dabai un cilvēkiem bīstamo vielu lietošana Latvijā pieaug (kamēr citās mūsu reģiona valstīs samazinās), atstājot augsni un cilvēku organismos nevēlamu un toksisku vielu kokteili.

LAI LAUKOS DZĪVOT BŪTU DROŠI Platformā ManaBals.lv vajadzīgie vairāk nekā 10 tūkstoši parakstu iniciatīvai *Par aizliegumu lietot pesticīdus apdzīvoto lauku māju tuvumā* vākti pusotru gadu – kopš 2018. gada novembra. Tādējādi šī iniciatīva, tāpat kā citas, kas sasniegušas tik plašu atbalstītāju loku, tiks izskatīta Saeimā. Līdzīgā veidā jau risināti daži vides jautājumi, piemēram, pateicoties iedzīvotāju aktivitātei, parakstoties par iniciatīvu *Par pilsētas ielām bez sāls*, mērķtiecīgi tiek samazināts ziemās uz ielām kaisāmā sāls apjoms. Savukārt pēc parakstu savākšanas iniciatīvā *Par iespēju saņemt atlīdzību par PET pudeļu un citu dzērienu iepakojumu nodošanu*, Saeima apstiprina grozījumus iepakojuma likumā, ar kuriem Latvija gatavojas ieviest depoziņa sistēmu no 2022. gada. Tas, kā veiksies pilsoņu iniciatīvai, kuru mērķis ir aizliegt sintētisko pesticīdu

Sabiedrības integrācijas fonds

Pasākumu "Latvijas Permakultūras biedrības darbības atbalsts ilgtspējīgas lauksaimniecības veicināšanai Latvijā" finansiāli atbalsta Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

ILGTSPĒJĪGA LAUKSAIMNIECĪBA LATVIJĀ

Kampaņu īsteno **Latvijas Permakultūras biedrība** [permakultura.lv](https://www.permakultura.lv) www.permakultura.lv

izmantošanu lauku iedzīvotāju mājokļu tuvumā, atkarīgs no Saeimas deputātiem, tomēr, neatkarīgi no rezultāta, ir ļoti svarīgi, ka sabiedrība runā par savām tiesībām dzīvot no pesticīdiem brīvā vidē.

GAUJAS NACIONĀLO PARKU – TĪRU NO PESTICĪDIEM Siguldas *Zaļās villas kvartāla* īpašnieki Strapcānu ģimene kopā ar iedzīvotājiem un ekspertiem virza ieceri par Gaujas Nacionālo parku (GNP) kā pirmo no ķīmiskajiem pesticīdiem brīvo teritoriju Latvijā, kur lauksaimniekiem atļauts strādāt tikai ar bioloģiskās lauksaimniecības metodēm. Ideju kā attīstīšanas vērtu novērtējuši arī vietējie uzņēmēji, kā arī Siguldas un Cēsu pašvaldību vadītāji. Pasaulē ir dažādi piemēri, kā veicināt zaļi domājošu uzņēmējdarbību nacionālo parku teritorijās. Piemēram, Ungārijā nacionālajos parkos audzētajai pārtikai ir īpašs marķējums *Nacionālā parka produkts*. Savukārt Itālijā izveidota preču zīme *Bio Distretto* tiem reģioniem, kur zeme tiek apsaimniekota bioloģiski. Tikmēr Latvijā pat nacionālajos parkos ir atļauta pesticīdu izmantošana, tāpēc pirmais solis ir veicināt šajās teritorijās konvencionāli strādājošo lauksaimnieku pārorientēšanos uz saimniekošanu ar bioloģiskajām metodēm.

RŪPES PAR BITĒM UN LAUKSAIMNIEKIEM *Glābiet bites un lauksaimniekus!* ir viena no redzamākajām starptautiskajām iniciatīvām, kas aicina parakstīties par lauksaimniecību, kas ir brīva no ķīmiskajiem pesticīdiem. Šī Eiropas pilsoņu iniciatīva, kura ar visai nozīmīgiem panākumiem aplidojusi vairākas valstis, tostarp Latviju. Iniciatīvas mērķis ir līdz 2035. gadam pakāpeniski izskaust sintētiskos pesticīdus, šajā procesā atbalstīt lauksaimniekus, kā arī palīdzēt bitēm un dabai. Kampaņu pagājušā gada beigās kopīgi uzsāka 90 organizācijas no 17 Eiropas Savienības valstīm. Līdz šim izdevies savākt 371 tūkstoši balsu. Iniciatīvas *Glābiet bites un lauksaimniekus!* vīzija ir apdzīvotas lauku teritorijas, kurās nelielas saimniecības nodrošina pienācīgu nodarbinātību ciema iedzīvotājiem, vienlaikus ražojot veselīgu pārtiku līdzsvarā ar dabu. Lai to panāktu, nepieciešams pilsoņu atbalsts un Eiropas likumdošanas izmaiņas.

ALPU CIEMATA PILSOŅU BĀKUGUNS Lielu rezonansi visā pasaulē izsauca Itālijas Alpu pilsētiņa Mals jeb Malles Venosta, kur 2014. gadā notika referendums par pesticīdu pilnīgu aizliegumu. Iedzīvotāji tautas balsojumā palīdzību parādīja, ka nevēlas sadzīvot ar pesticīdiem, kas nonāk viņu dārzos un pagalmos no intensīvi apsaimniekotajiem augļu dārziem, kur tiek izmantots liels daudzums šo bīstamo agroķīmikāliju, turklāt konvencionālie komercdārzi atrodas ielejas augšdaļā, pakļaujot sevi šķādam riskam zemāk dzīvojošos un saimniekojošos. Piemēram, veicot analīzes zāles paraugiem, kas ņemti netālu no vietējās skolas, tika konstatētas deviņas bīstamas vielas. Viena no apkāmes bioloģiskajām saimniecībām pat bija spiesta pārvilkt savam īpašumam plēvi, jo kaimiņos strādājošo lauksaimnieku rīcības rezultātā piesārņojums apdraudēja bioloģisko

Sabiedrības integrācijas fonds

Pasākumu "Latvijas Permakultūras biedrības darbības atbalsts ilgtspējīgas lauksaimniecības veicināšanai Latvijā" finansiāli atbalsta Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

ILGTSPĒJĪGA LAUKSAIMNIECĪBA LATVIJĀ

Kampaņu īsteno **Latvijas Permakultūras biedrība** [permakultura.lv](https://www.permakultura.lv) www.permakultura.lv

saimniekošanu. Pēc referenduma gan tika apstrīdētas pašvaldības tiesības rīkot tautas nobalsošanu un sekoja tiesas prāvas par referenduma leģitimitāti.

1,75 MILJONI PARAKSTU BAVĀRIJĀ Bavārijas iedzīvotāju petīcija par bišu glābšanu un sugu daudzveidības aizsardzību kļuvisi par vienu no līdz šim veiksmīgākajām pilsoņu vides iniciatīvām Vācijā. 2019. gada sākumā Ekoloģiski demokrātiskās partijas rīkotās kampaņas ietvaros pāris nedēļu laikā izdevās savākt 1,75 miljonus iedzīvotāju parakstu. Bavārieši pieprasīja, lai 2025. gadā 20% no lauksaimniecībā izmantojamās zemes tiktu apsaimniekota bioloģiski, bet 2030. gadā – jau 30%. Tā vietā, lai iedzīvotāju prasību nodotu vērtēšanai tautas nobalsošanā, Bavārijas reģionālā valdība, izprotot iedzīvotāju nepārprotamo prasību, paziņoja, ka tā tiks ar parlamenta palīdzību vienkārši ierakstīta likumā. Plānots, ka būs jāsniedz atbalsts, lai pašreizējie pesticīdu lietotāji sekmīgi pārorientētos uz dabai draudzīgu saimniekošanas metodi.

MAGOŅU PROTESTI FRANCIJĀ Pašreizējo vides, lauksaimniecības un pesticīdu politiku neatbalsta arī Francijā, kur par simbolu iedzīvotāju protestiem pret lauksaimniecību, kas atkarīga no agroķīmikālijām, kļuvisi sarkana magone. Aktīvo iedzīvotāju grupa *Mēs vēlamies magones* iedzīvotājus visā Francijā aicināja uz ikmēneša protestiem rātsnamu priekšā. Protesta akcijas notika 800 pilsētās un ciematos. Protestētāji prasa kardinālu lauksaimniecības sistēmas maiņu, jo, «kad viens pesticīds ir aizliegts, to ieņem desmit citi». Būtiski, ka šī kustība aktivizējās mazajās pilsētās un ciematos, kurus tieši ietekmē pesticīdu lietošana. Lai gan oficiāli iemesls nav noskaidrots, Francijas sabiedrība vairo pesticīdus tādu mazuļu dzimšanā, kuri piedzimuši bez rokām vai ar nepilnīgi attīstītām ekstremitātēm. Šie bērni dzimuši Francijas lauksaimniecības reģionos.

AUSTRIEŠI UN NEZĀLES Austrija, kur jau patlaban bioloģiski strādā 25% lauksaimnieku, pirms gada aizsteidzās pa priekšu ES, Austrijas parlamentam aizliedzot pasaulē populārāko nezāļu indi glifosātu. Šis solis padarot Austriju par pirmo ES dalībvalsti, kas atbrīvojusies no glifosāta. Tomēr izrādījās, ka ir jāveic juridisku un politisku šķēršu josla, lai aizliegumu ieviestu dzīvē. Pār šo drosmīgo aizliegumu gulst pesticīdu lielražotāja *Bayer* ēna, tāpat pašas Austrijas augsta ranga politiķi un atbildīgās ministrijas bremsē aizlieguma procesu. Tajā pašā laikā Eiropas Komisija nav bloķējusi Austrijas parlamenta pieņemto glifosāta aizliegumu, kā to paredzēja iniciatīvas kritiķi.

LABVĒLĪGS LAIKS INICIATĪVĀM Šis ir sevišķi labvēlīgs laiks iedzīvotāju aktivitātēm ES – divu iemeslu dēļ. Pirmais – pašlaik ES dalībvalstis izstrādā savus piedāvājumus Kopējai lauksaimniecības politikai, lemjot par to, kur novirzīt apjomīgās ES lauksaimniecības subsīdijas. Tas arī izšķirs to, kāda lauksaimniecības politika tiks atbalstīta. Latvijā, neskatoties uz lauksaimnieku un vides organizāciju iebildumiem, Zemkopības ministrijas sagatavotais atbalsta sistēmas piedāvājums liecina par to, ka galveno

Sabiedrības integrācijas fonds

Pasākumu "Latvijas Permakultūras biedrības darbības atbalsts ilgtspējīgas lauksaimniecības veicināšanai Latvijā" finansiāli atbalsta Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

ILGTSPĒJĪGA LAUKSAIMNIECĪBA LATVIJĀ

Kampaņu īsteno **Latvijas Permakultūras biedrība** [permakultura.lv](https://www.permakultura.lv) www.permakultura.lv

akcentu tāpat kā iepriekš plānots likts uz industriālo graudkopību, tādējādi apkalpojot šauru interešu grupu, un tas nozīmē arī pesticīdu lietojuma palielinājumu. Un otrs iemesls – Eiropas Komisijas izsludinātais Eiropas Zaļais kurss un tajā ietvertās stratēģijas pieprasa, lai līdz 2030. gadam vismaz 25% ES lauksaimniecībā izmantojamās zemes tiktu apsaimniekota bioloģiski, savukārt ķīmisko pesticīdu izmantošana tiktu samazināta par 50%, bet 10% lauksaimniecības platību tiktu padarītas par tādām, kurās ir daudzveidīgi ainavas elementi. Eiropas Komisija atzīst, ka lielāka biodaudzveidība bieži vien palīdz palielināt lauksaimnieciskās ražošanas produktivitāti.

*Informāciju sagatavoja Raivis Bahšteins, kampaņas #DzīvāZeme komunikācijas vadītājs
Tālr. 29495001, e-pasts raivis.bahsteins@gmail.com*

*Plašāka informācija – Ilze Mežniece, projekta “Latvijas Permakultūras biedrības darbības atbalsts ilgtspējīgas lauksaimniecības veicināšanai Latvijā” vadītāja
Tālr. 26358845, e-pasts permakultura.lv@gmail.com*

Sabiedrības integrācijas fonds

Pasākumu “Latvijas Permakultūras biedrības darbības atbalsts ilgtspējīgas lauksaimniecības veicināšanai Latvijā” finansiāli atbalsta Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.